



Warszawa, 22.10. 2002 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

35772

RPO-421111-IX-902/02/ZS

Pan
Jerzy SZMAJDZIŃSKI
MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że pracownicy Zespołu Praw Żołnierzy i Funkcjonariuszy Służb Publicznych BRPO, w dniu 25 września 2002 r. przeprowadzili kontrolę przestrzegania praw i wolności obywatelskich w 18 batalionie desantowo - szturmowym w Bielsko Białej.

Podczas przeprowadzonych rozmów z kadrą jednostki oraz żołnierzami zasadniczej służby wojskowej ustalono co następuje:

Żołnierze zawodowi podnosili następujące problemy:

1. Pauperyzacji finansowej żołnierzy i ich rodzin oraz złej sytuacji mieszkaniowej. Coraz większa ilość tych żołnierzy i ich rodziny uzyskują dochody nie pozwalające na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb. Praktycznie większość podoficerów zawodowych, chorążych i młodszych oficerów żyje na pograniczu minimum egzystencji. Brak pracy dla małżonek żołnierzy i koszty utrzymania rodzin pogłębiają ten problem. Z uwagi na zadania jednostki, w której pełnią służbę i intensywność szkolenia, żołnierze ci nie mają możliwości podejmowania pracy poza wojskiem i uzupełnienia budżetu domowego. Żołnierze zawodowi obawiają się dalszego pogorszenia sytuacji finansowej w wojsku.

2. Podnoszono także problem przedłużających się procedur decyzyjnych związanych z wyznaczaniem żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe. Stan ten rodzi niepewność i brak stabilności pozwalającej na planowanie zamierzeń związanych ze

służbą jak i życiem prywatnym. W jednostce funkcjonuje system podwójnych obsad na stanowiskach. Pięciu chorążych i pięciu oficerów skierowanych po ukończonych szkołach do jednostki pełni rolę „dublerów”, bowiem nie istnieje możliwość wyznaczenia ich na stanowiska służbowe z powodu braku właściwych etatów w strukturze organizacyjnej. Stanowi to naruszenie art. 20 ustawy z dnia 30 marca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tekst jedn. Dz. U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 z późn. zm.).

3. Z obawą kadra jednostki mówiła na temat prowadzonej przez Wojskową Agencję Mieszkaniową polityki maksymalizacji dochodów pochodzących z czynszów. Ich zdaniem, istnieje pilna potrzeba zweryfikowania zasad działania tej Agencji oraz doprowadzenia do standaryzacji naliczania opłat, uwzględniając zarówno powierzchnię zajmowanego mieszkania jak i wysokość uzyskiwanych dochodów w rodzinach wojskowych.

4. Zasygnalizowano ponadto problem niewystarczającej pomocy socjalnej. Jak twierdzą żołnierze, kolejne ograniczanie tego funduszu nie zapewnia już nawet niezbędnych potrzeb żołnierzy i eliminuje możliwość udzielenia pomocy finansowej nawet w wyjątkowym trybie. Z licznych wypowiedzi wynika, iż zachwiany już został system pozwalający na niezbędną pomoc rodzinom wojskowym, zaś przyznawane kwoty z tego funduszu są jedynie symboliczne - nie rozwiązujące problemu.

5. Sygnalizowano także problem braku psychologa w jednostce. Intensywność szkolenia oraz wynikające z niego obciążenia psychiczne a także przedstawiana wyżej sytuacja socjalna i kadrowa żołnierzy zawodowych, wymaga pilnego skierowania środków na obsadzenie przewidzianego w strukturze jednostki etatu psychologa.

6. Niezadowolenie kadry powoduje także zwiększanie ilości zadań żołnierzom zawodowym w związku z pełnieniem przez nich tzw. „funkcji nieetatowych”. Funkcje te jednak obciążają żołnierzy licznymi obowiązkami i powodują konieczność ich wykonywania poza godzinami służby - bez wynagrodzenia. W jednostce żołnierze realizują zadania wynikające z pełnienia nawet kilku funkcji nieetatowych. Tego rodzaju praktyka prowadzi do nadmiernego obciążenia obowiązkami tych żołnierzy i narusza obowiązujące w armii regulacje prawne dotyczące czasu pełnienia służby.

7. Z obawą wskazano także problem zamierzeń zmiany systemu żywienia i wprowadzenia do jednostki prywatnej firmy cateringowej. Kadra stwierdza, że decyzja ta spowoduje znaczne pogorszenie jakości wydawanych posiłków lub zwiększenie obciążeń finansowych wynikających z realizacji tego zadania. Firma taka za tego rodzaju usługę pobierze stosowne wynagrodzenie. Będzie ponadto wykorzystywać istniejące urządzenia kuchenne aż do ich dekapitalizacji i może wówczas zrezygnować z dalszej działalności lub ogłosić upadłość, pozostawiając jednostkę w bardzo ciężkiej sytuacji. Nie jest także w stanie prowadzić żywienia zgodnie z planami szkolenia np. podczas zajęć poligonowych czy zaopatrzenia pododdziałów ćwiczących w terenie. Dodatkowo podnoszono kwestię rolowania zapasów i zasad ich kierowania do

konsumpcji. Zamiar ten spowoduje także brak możliwości właściwego szkolenia kucharzy - niezbędnych na czas „W”. Wprowadzenie tego systemu odgórnie, bez konsultacji i wcześniejszych uzgodnień z zainteresowanymi, budzi u żołnierzy wiele obaw i niepokoju co do dalszego funkcjonowania i roli służby żywnościowej w jednostce.

8. Żołnierze kontraktowi obawiają się realnej groźby odmowy przedłużania z nimi kontraktów i zwalniania ich z armii. Wielu z tych żołnierzy pełni służbę od 10 - 12 lat, co z chwilą zwolnienia spowoduje nie nabycie uprawnień żołnierza do najniższej emerytury. W czasie służby składane im werbalnie obietnice np. przez wyższych dowódców, upoważniały do przekonania o możliwości pełnienia dalszej służby i uzyskania co najmniej minimalnych uprawnień do świadczenia emerytalnego.

9. Żołnierze służby nadterminowej, podnosili problem ograniczania możliwości przedłużania kontraktów, mimo zmiany unormowania ustawowego pozwalającego na przedłużanie tej służby do 7 lat. Kwalifikowany dobór żołnierzy służby zasadniczej do jednostki oraz relatywnie duża ilość etatów przeznaczonych dla żołnierzy nadterminowych, zdaniem samych zainteresowanych powinna spowodować ustabilizowanie sytuacji kadrowej i prowadzić do uzawodowienia struktur organizacyjnych tej elitarniej jednostki. Żołnierze ci szczególnie dotkliwie odczuwają ograniczenia w szkoleniu np. spadochronowym, przychodzili bowiem do służby ochotniczo i oczekują szkolenia zgodnego z przeznaczeniem jednostki.

10. Podnoszono także problem występowania opóźnień w wypłacaniu dodatków poligonowego i desantowego. Postulowano o wyjaśnienie żołnierzom nadterminowym zasad ich przyznawania.

W wyniku kontroli warunków socjalnych, zwłaszcza pomieszczeń zajmowanych przez żołnierzy służby zasadniczej, odnotowano konieczność pilnego przeprowadzenia remontu w obiekcie zajmowanym przez 1 kompanię szturmową. Panujące tam warunki na salach żołnierskich, toaletach i umywalniach urągają wszelkim normom cywilizacyjnym.

Wyżywienie oceniono jako dobre.

Nie odnotowano skarg na funkcjonowanie w jednostce tzw. "fali". Zarówno kadra jak i podoficerowie zasadniczej służby wojskowej nie akceptują tego rodzaju zachowań.

Nie zgłaszano zastrzeżeń do funkcjonowania służby zdrowia w jednostce. Nie było również uwag dotyczących zaopatrzenia w leki.

Nie wnoszono generalnie uwag dotyczących możliwości utrzymania właściwego poziomu higieny osobistej, choć stanowczo podkreślano potrzebę zwiększenia kwot finansowych na zakup niezbędnych środków higieny żołnierzom zasadniczej służby wojskowej. Obecna kwota otrzymywana przez żołnierzy na ten cel pokrywa jedynie ok. 40 % minimalnych potrzeb.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14,

poz. 147) przedstawiam stwierdzone problemy, wyrażając nadzieję, że podjęte przez Pana Ministra działania spowodują rychłe ich rozwiązanie.

Będę wdzięczny za poinformowanie o stanowisku Pana Ministra w przedstawionych sprawach.

Z wyrazami szacunku

/-/